

DIANA BACH

ur. 1934; Lublin

Miejsce i czas wydarzeń	Rechówot, współczesność
Słowa kluczowe	projekt W poszukiwaniu Lubliniaków, projekt W poszukiwaniu Lubliniaków. Izrael 2006, Rechówot, współczesność, ziomkostwo lubelskie, Dora Minc, Turkieltaub, wspomnienia

Zaangażowanie w działalność ziomkostwa lubelskiego

Tak długo, jak żyła moja matka, w ogóle nie przychodziłam [na spotkania ziomkostwa]. Byłam jeden jedyny raz, kiedy zmarł mój wuj, [bo tam] wspomina się ludzi, którzy zmarli w ostatnim roku i każdy zapala świeczkę. Ale jakieś trzy lata temu zdecydowałam, że ponieważ biologia robi swoje i nas jest coraz mniej – ludzi, którzy naprawdę coś przeżyli – a z drugiej strony świat się robi zły i nie to, że może coś takiego być znowu, ale ciągle twierdzą, że to myśmy sobie to wymyślili, postanowiłam – może ja im mogę coś pomóc w tym ziomkostwie. Szczególnie że widziałam, że ludzie, którzy tam są, nie mają pojęcia o polskim, nie mają pojęcia o warunkach. Wówczas postanowiłam, że może będę bardziej czynna. Może nieładnie powiedzieć tak, ale żeby po prostu tak długo jak ja żyję, te wspomnienia nie znikły. I wówczas, trzy lata temu, się zjawiłam. I przypadkowo Neta usłyszała, kto ja jestem, i złapała mnie dwiema rękami. Ja jej powiedziałam: – Ja mogę wam tu pomóc, bo ja znam polski, znam angielski, znam hebrajski. I wówczas właśnie zaczęłam, przetłumaczyłam wspomnienia swojej matki z [19]59 roku i z [19]45, przetłumaczyłam wspomnienia Dory Minc, wspomnienia Turkieltauba. Turkieltaub był jedynym, któremu się udało uciec 2 listopada [19]43 roku z Majdanka. [Jeszcze] Dora Minc – tylko ta dwójka lubliniaków przeżyła Majdanek. Neta ma kopię zeznania Dory Minc, które było tutaj złożone. Ta osoba była z Majdanka. Była opiekunką dziecka albo pracowała w kuchni u jakiegoś Niemca w Lublinie, kiedy tam była fabryczka kosmetyków, czegoś w tym rodzaju. W każdym razie jej się udało uciec parę minut przed tym, jak ich zabrali na Majdanek. To zeznanie jest bardzo, bardzo ciężkie. Tam są na przykład takie fakty, że dzieci były owijane w papier i rzucone żywe do krematorium. W każdym razie Kuwałek ma to zeznanie. To zeznanie jest w Jad Waszem po polsku. Ja Necie przetłumaczyłam na hebrajski. Później [Dora Minc] uciekła do Lwowa. W każdym razie ona i Turkieltaub są [jedynymi] osobami, które

były więcej niż rok na Majdanku. Jej mąż zresztą zginął tam. Oczywiście, ludzie ci nie żyją. Turkieltaub zmarł tutaj w sześćdziesiątym którymś roku, Dora Minc też.

Data i miejsce nagrania	2006-11-20, Rechowot
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Transkrypcja	Tomasz Czajkowski, Inez Lewandowska
Redakcja	Justyna Molik
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"